

עין משפט
גזר מצוה

סָה א מוּי פִּי'א מַהֲלִי נַעֲרָה הִלְכָה טו סָמַג עֲשִׂין נָד טוֹר אֶהֱ"ע סוּמָן קַעז:

תוספות רי"ד

אמר אביו בא עליה ומתה פטור שנאמר ונתן לאבי הנערה ולא לאבי מתה. פי' כגון שלא הספיק האב להעמידו בדין עד שמתה. אבל אם עמד עמו בדין ונתחייב לו אע"פ שמתה [אח"כ] נותן לאביו:

לח:

אימא בתולה לִגְ"ש. ולא נמטט צעולה כדמשמע בסמוך נראה דר"ע דרש ג"ש מקרא דלגופיה דהיינו בתולה קמיימא ודקנס ודמפתה אכל הבתולות דרש לכמוצת בתולות ולא שייך למידרשה לג"ש ולא לשום רבוי ואייתר נער נערה הנערה וה' דהבתולות חד

לאוין וכרימות ואיכא ג' רבויין ה' דהבתולות

ונער נערה הנערה חד לכדאזיי וחד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין וכרימות דאי איכא לר"ע חד לגופיה בלא ג"ש א"כ נמטוט צעולה מנהוא דלגופיה ואף על גב דנקנס ליכא אלא חד בתולה דלגופיה מגזירה שיה דמפתה יליף בתולה ולא צעולה כי היכי דיליף מפתה מאונס לענין נערה דלא כתיב במפתה]. (פ"י כ"י):

אימא בתולה לִגְ"ש. תימה דמקשי ליה דלימא תרוייהו לגופייהו ולא לג"ש ונראה דהש"ס קים ליה דחד מינייהו לגזירה שוה הואיל והמקראות סמומים לענין שקלים וחמשים הלכך פריך ואימא איפוכא ולא פריך ואימא תרוייהו לגופייהו וכי האי גוונא איכא פ"ק דסנהדרין (דף טז.) דלמר ולא את נביא השקר אלא צד"ק של ע' ואחד מה"מ א"ר יוסי בר חנינא אתיא הזדה הזדה מוקן ממנא ופריך הא הזדה כי כתיב צקטלא הוא דכתיב וקטלא צב"ג אלא אמר ריש לקיש גמר דבר דבר מהמראתו והשמא היכי הוה צעי למילף ולמימר רבי יוסי צדכי חנינא דאתיא הזדה הזדה אלא דהוה קים ליה דאיכא ג"ש ולא הוה ידע צמאי וקאמר מסבירא דאתיא הזדה הזדה: **ב"י** אתיא גזרה שוה ומפקא ליה מפשטיה לגמרי. דדיוק לא אורסה הוי שקר וקשה דצריש הערל (יבמות ד' ע.) יליף דערל אסור בתרומה מגזירה שוה דתושב ושכיר מפסח וכתיב תושב ושכיר לא יאכל צו גבי פסח משום גזירה שוה אע"פ שאינו אמת דהא תושב ושכיר אוכלין בפסח כדלמרינן התם דלא

קני ליה צריה ומפקי' קרא מפשטיה טפי מהכא ואומר ר"ת דההוא תושב ושכיר מיירי צעריים ולהכי לא יאכל ומוכח דלאו תושב ישראל קאמר דהא לא קני ליה צריה אלא ודאי צערל ומשום הפנאה כציהאי): **ארוסה** בת סְקִילָה היא. וא"ת מאי קשיא ליה הא השמא לא נפיק קרא ממשמעותיה ואי לא אינטריך לגופיה כ"ש

דניחא טפי דג"ש מופנה ואומר ר"י דהכי פירושו ארוסה צת סקילה היא וכיון דלא אינטריך למידי אלא לגזירה שוה הוה ליה למכתב אשר לא ארוסה צהידא ואמאי שני למכתב אשר לא אורסה דאיכא למטעי ולמימר הא אורסה לעצמה דצשלמא חי הוה צארוקה שום חידוש הוה אחי שפיר צמה ששינה הלשון דלמרינן האי דשנה וכתב אורסה למדרש לגזירה שוה ואחא פשטיה לחידושא אכל השמא למה לי: **לאבי הנערה ולא לאבי מתה**. וא"ת דצפרק נערה לקמן (דף מה:) גבי סרחא ולצסוף צגרה תידון צסקילה דרשינן הנערה שהיתה כבר ויש לומר דהתם מענינא דקרא והכא מענינא דקרא והתם ודאי אתיא לחייבה דאי לפוטרה לשתוק קרא מיניה ואחא ידענא

דלא הויא צסקילה דלאו נערה היא והכא לחיוצא דקנס לא אינטריך דמסבירא מיחייב אשעת ציאה וחי אפשר לפוטריה צולא כלום הלכך אחא לפוטרו: **יש בגר בקבר ורבנא הוי**. וא"ת היכי מצי למימר שמהא מורשת קנס לצנה הא אין אדם מוריש קנס לבניו כדלמרינן ריש פרק נערה לקמן (דף מב:) ובסמוך נמי אמר יש בגר צקצר ופקע אב וחי אדם מוריש קנס כי יש בגר צקצר נמי לא פקע אב ויהא לו מתורת ירושה ומיהו ההיא דבסמוך יש לדחות דנפקא מינה אם היא חייבת לאחרים דאם יש בגר צקצר פקע אב אע"ג דאדם מוריש קנס דנוטלין צעלי חצות כלום דלא פקע אב והקנס הוא שלו ולא שלה ויש לומר ^(א) דהכא ה"מ לאקשווי והא אין מורשת קנס לצנה אלא דעדיפא מיניה פריך ור"י מוקי הך צעיא דהכא צבושת ופגם דממונא הוי ויכולה להוריש ואע"ג דתנן צרים נערה (שם מה:) לא הספיקה לעמוד צדין עד שמת האב הרי הן של עצמה ואצושת ופגם נמי קאי מדקתני הרי הן משמע דאין יכול להוריש צושת ופגם ואור"י דלענין זה ודאי איתקוש צושת ופגם לקנס דכתיב תחת אשר ענה מכלל דאיכא צושת ופגם דלמי שזה ניתן זה ניתן אבל למילי אחריני לא איתקוש דהא צושת ופגם משלם ע"פ עצמו וקנס אינו משלם ע"פ עצמו אבל הקשה ריב"ס דלמרינן צמרובה (צ"ק דף עא: ושם) א"ל חמשה צקר אמר רחמנא ולא חמשה חלאי צקר אימיציה גגב משל אציו וטבח ומכר ואח"כ מת אציו משלם תשלומי ד' וה' והא הכא כיון דמת אציו וזה ליה צמנאא דדיה וקתני דמשלם תשלומי ד' וה' ומשני הב"ע שעמד צדין משמע דאי לאו משום דחמשה צקר ולא חמשה חלאי צקר הוה אחי ליה שפיר ולא הוה צריך לאוקומי צשעמד צדין אלמא דאדם מוריש קנס לבניו ומיהו יש לדחות דה"מ למימר וליטעמיך אכל קשה דמסיק לנפרא א"ל חמשה צקר אמר רחמנא ואפי' חמשה חלאי צקר א"ל מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא פירוש דקתני גגב משל אציו ומת ואח"כ טבח ומכר פטור א"ל רישא קרינן ציה וטבחו כולו צאיסורא סיפא לא קרינן וטבחו כולו צאיסורא משמע דאי קרינן ציה וטבחו כולו צאיסורא חייב אע"ג דלא עמד צדין דאדם מוריש קנס לבניו דאי צעמד צדין לא מחייב קנס דשלו הוא טובח ומוכר ומי' ר"י דמיירי דעמד צדין ואמרו חייב אמה ליתן לו דאם הוא טובח אחרי כן חייב כדלמרינן בהגול (שם דף קז: ושם) ור"י הלבן תריך דההיא דפרק נערה איירי לענין קרבן שצועה והכי פירושו דסוגיא דהתם מודיעא לך לענין קרבן שצועה דרחמנא פטריה מוכחש בעמיתו צפקדון וכי קאמינא דממון הוי להורישו לבניו שאם יתצוהו לאחר מיתת אציהן קנס שהיה חייב לאציהן שהעמידו צדין ונתחייב וכפר ונשבע והודה הואיל וכשנפל לירושין כבר היה ממון שכבר עמד צדין ולא היה יכול להודות ולהפטור א"כ הוי דומיא דפקדון דקרא ומחייב קרבן שצועה אימיציה ר"ש אומר כו' דלחין הוא ופירוש שאם אינו לחאין איך מתחייב הכופר קרבן שצועה על טעונתם והא לאו בעל דברים דידהו הוא אלא ש"מ דלחין הוא ומסיק כי קאמר רבה דממון הוא להורישו לבניו בשאר קנסות לענין חיוז קרבן שצועה ומסיק דאנטרין וכחש לעמדה צדין וצגרה ואחר כך מתה דמינה קא ירית מכל מקום עיקרו קנס מיקרי לגבי דידה ודידיה ולא דמי לשאר קנסות דמוריש לבניו דלגבי צניו לא הוה קנס כלל ומיהו לשון להורישו לבניו לא משמע כפירוש זה. [ועיין תוספת צבא קמא עב. ד"ה סיפא]:

אלו נערות פרק שלישי כתובות

אימא צולה לגזירה שוה. ולא למטוטי צעולה ויהא קנס לצעולה: **מסבירא אשר לא אורסה לגזירה שוה**. ואפי' אורסה אית לה קנס: **שהרי אני קורא בה נערה צולה**. אע"פ שנתארסה ונתגרשה דהא נערה בתולה היא דכתיב קראה) אכל צעולה שאין אני קורא בה נערה

בתולה אין לה קנס: **אדרבה צולה לגזירה שוה**. ולא למטוטי צעולה צונות אלא יש לה קנס לצעולה צונות שהרי אני קורא אותה נערה אשר לא אורסה: **מסבירא**. ארוסה יש לה קנס וצעולה אין לה: **דא אישחתי גופה**. ופגמה אין רב כל כך: **והא**. דנתארסה ונתגרשה לא נשתנה גופה: **הא סבירא**. דחמשים כסף דאונס שקלים הן וכסף שקול דמפתה יהו חמשים: **כמוהו הצטלות**. מנין המפורש אלא אונס דהיינו חמשים: **ומוהר הצטלות**. יהיו שקלים: **כוה**. שכתוב צו שקול: **קשיא דרבי עקיבא**. דצריימא דלמר קנסה לאציה: **אדריבי עקיבא**. דמתני': **לא אסיא גזירה שוה ומפקא לקרא מפשטיה לגמרי**. דאתא פשטיה לאשמועינן הא ארוסה לעצמה וחד מתרוייהו לאפנויי אי נמי לא מופטי ליכא למיפרך מידי: **אלא לרבי עקיבא דצריימא וכי אסיא גזירה שוה ומפקא מפשטיה לגמרי**. דלא דרש פשטא דאשר לא אורסה כלל ומשוי אורסה כלא אורסה ואם כן מיעקר משמעותיה: **קרי ציה**. צפשטיה אשר לא ארוסה למטוטי ארוסה: **צח סקילה היא**. ומלא יהיה חסון) נפקא פטורא מתשלומין: **קנסה למי**. קא סלקא דעתך צסתם ארוסה קאי: **צח עליה ומסה**. לא הספיק האב להעמידו צדין עד שמתה: **יש צגר צקצר**. אם מתה צנערותה עד שלא עמדה צדין והגיע זמן צגרותה צקצר מי חשיב צגר או

לא. ולקמיה מפרש ואזיל למאי הלכתא: **יש צגר צקצר**. וכי היכי דאם לא הספיקה לעמוד צדין עד שצגרה תנן לקמן צפרק נערה שנתפתתה (דף מה:) דהרי הן לעצמה ולא לצריה והשתא נמי צגר צקצר מפקיע כח האב וצנה ירית לה אם יש לה צן: ומי

דניחא טפי דג"ש מופנה ואומר ר"י דהכי פירושו ארוסה צת סקילה היא וכיון דלא אינטריך למידי אלא לגזירה שוה הוה ליה למכתב אשר לא ארוסה צהידא ואמאי שני למכתב אשר לא אורסה דאיכא למטעי ולמימר הא אורסה לעצמה דצשלמא חי הוה צארוקה שום חידוש הוה אחי שפיר צמה ששינה הלשון דלמרינן האי דשנה וכתב אורסה למדרש לגזירה שוה ואחא פשטיה לחידושא אכל השמא למה לי: **לאבי הנערה ולא לאבי מתה**. וא"ת דצפרק נערה לקמן (דף מה:) גבי סרחא ולצסוף צגרה תידון צסקילה דרשינן הנערה שהיתה כבר ויש לומר דהתם מענינא דקרא והכא מענינא דקרא והתם ודאי אתיא לחייבה דאי לפוטרה לשתוק קרא מיניה ואחא ידענא דלא הויא צסקילה דלאו נערה היא והכא לחיוצא דקנס לא אינטריך דמסבירא מיחייב אשעת ציאה וחי אפשר לפוטריה צולא כלום הלכך אחא לפוטרו: **יש בגר בקבר ורבנא הוי**. וא"ת היכי מצי למימר שמהא מורשת קנס לצנה הא אין אדם מוריש קנס לבניו כדלמרינן ריש פרק נערה לקמן (דף מב:) ובסמוך נמי אמר יש בגר צקצר ופקע אב וחי אדם מוריש קנס כי יש בגר צקצר נמי לא פקע אב ויהא לו מתורת ירושה ומיהו ההיא דבסמוך יש לדחות דנפקא מינה אם היא חייבת לאחרים דאם יש בגר צקצר פקע אב אע"ג דאדם מוריש קנס דנוטלין צעלי חצות כלום דלא פקע אב והקנס הוא שלו ולא שלה ויש לומר ^(א) דהכא ה"מ לאקשווי והא אין מורשת קנס לצנה אלא דעדיפא מיניה פריך ור"י מוקי הך צעיא דהכא צבושת ופגם דממונא הוי ויכולה להוריש ואע"ג דתנן צרים נערה (שם מה:) לא הספיקה לעמוד צדין עד שמת האב הרי הן של עצמה ואצושת ופגם נמי קאי מדקתני הרי הן משמע דאין יכול להוריש צושת ופגם ואור"י דלענין זה ודאי איתקוש צושת ופגם לקנס דכתיב תחת אשר ענה מכלל דאיכא צושת ופגם דלמי שזה ניתן זה ניתן אבל למילי אחריני לא איתקוש דהא צושת ופגם משלם ע"פ עצמו וקנס אינו משלם ע"פ עצמו אבל הקשה ריב"ס דלמרינן צמרובה (צ"ק דף עא: ושם) א"ל חמשה צקר אמר רחמנא ולא חמשה חלאי צקר אימיציה גגב משל אציו וטבח ומכר ואח"כ מת אציו משלם תשלומי ד' וה' והא הכא כיון דמת אציו וזה ליה צמנאא דדיה וקתני דמשלם תשלומי ד' וה' ומשני הב"ע שעמד צדין משמע דאי לאו משום דחמשה צקר ולא חמשה חלאי צקר הוה אחי ליה שפיר ולא הוה צריך לאוקומי צשעמד צדין אלמא דאדם מוריש קנס לבניו ומיהו יש לדחות דה"מ למימר וליטעמיך אכל קשה דמסיק לנפרא א"ל חמשה צקר אמר רחמנא ואפי' חמשה חלאי צקר א"ל מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא פירוש דקתני גגב משל אציו ומת ואח"כ טבח ומכר פטור א"ל רישא קרינן ציה וטבחו כולו צאיסורא סיפא לא קרינן וטבחו כולו צאיסורא משמע דאי קרינן ציה וטבחו כולו צאיסורא חייב אע"ג דלא עמד צדין דאדם מוריש קנס לבניו דאי צעמד צדין לא מחייב קנס דשלו הוא טובח ומוכר ומי' ר"י דמיירי דעמד צדין ואמרו חייב אמה ליתן לו דאם הוא טובח אחרי כן חייב כדלמרינן בהגול (שם דף קז: ושם) ור"י הלבן תריך דההיא דפרק נערה איירי לענין קרבן שצועה והכי פירושו דסוגיא דהתם מודיעא לך לענין קרבן שצועה דרחמנא פטריה מוכחש בעמיתו צפקדון וכי קאמינא דממון הוי להורישו לבניו שאם יתצוהו לאחר מיתת אציהן קנס שהיה חייב לאציהן שהעמידו צדין ונתחייב וכפר ונשבע והודה הואיל וכשנפל לירושין כבר היה ממון שכבר עמד צדין ולא היה יכול להודות ולהפטור א"כ הוי דומיא דפקדון דקרא ומחייב קרבן שצועה אימיציה ר"ש אומר כו' דלחין הוא ופירוש שאם אינו לחאין איך מתחייב הכופר קרבן שצועה על טעונתם והא לאו בעל דברים דידהו הוא אלא ש"מ דלחין הוא ומסיק כי קאמר רבה דממון הוא להורישו לבניו בשאר קנסות לענין חיוז קרבן שצועה ומסיק דאנטרין וכחש לעמדה צדין וצגרה ואחר כך מתה דמינה קא ירית מכל מקום עיקרו קנס מיקרי לגבי דידה ודידיה ולא דמי לשאר קנסות דמוריש לבניו דלגבי צניו לא הוה קנס כלל ומיהו לשון להורישו לבניו לא משמע כפירוש זה. [ועיין תוספת צבא קמא עב. ד"ה סיפא]:

שלם

מסורת הש"ס

א) [ועי' מוס' לקמן מה. ד"ה דלמא ומוס' יבמות נט. ד"ה הא], ב) לעיל י. [לעיל טז:], ג) [לעיל לד: לה:], ד) לעיל כט: ס), [דברים כב], ו) [שם], ו) [שמות כא], ח) [ועי' מוס' יבמות ע: ד"ה אלא], ט) כ"ז דהכא נמי,

תורה אור השלם

- אם מאן יקאן אָבִיָּה לתתא לִּז בִּסְף יִשְׁקֹל כְּמוֹהַר הַבְּתוּלָה:
- וְהָתָן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לְאָבִי הַבָּעַר חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלוֹ תוֹרִיהּ לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עָנָהּ לֹא יוּכַל שְׁלַחָה כָּל דְּבָרִים כִּב כֹּט יָקוּי:

מוסף רש"י

כסף ישקול. במפתה נאמר, כמוהר הבתולות. האמור במאנס את הבתולה, קנסו הכמוז' כסף צביל מוהר בתוליה, שיהא זה כמוהר הבתולות. הקוש הכמוז קנס המפתה לקנס האונס, מה להלן י' אף כאן י' ומה כסף האמור כאן שקלים, דכתיב ישקול, אף להלן שקלים, דלא מימא מעוט (לעיל י' ובניין כס:). לאבי הנערה ולא לאבי מתה. לאבי הנערה משמע שהיא קיימת (לעיל כס:).